

Elisabeta.

Historična novela; spisal Danilo.

(Dalje.)

Zganil se ji pri teh besedah stari slikar in čudno upiraje oči vanj, ko da bi tel mu pogledati prav v dnó serca, je stokal:

„Vi, patrizio Malvezzi, vi hčer preprostega slikarja“?

„Per dio! jaz se ne šalim, dovedite me k njej, da tudi ona čuje mojo poudbo“! — in dvignil je starca lahno in stopila sta v hišo.

V tem pa se je mudila mlada umetnica, divna Elisabeta v svojej delalnici. S čopičem v roci pred slikarskim stalom je snovala vzvišene ideje v nebeško prikazen, v največi umotvor, kar jih je ustvaril ženski um, — v „Kerst Kristov“.

Koraki pred vratmi so jo vzdramili. Jedva se je ozerla, uže jej je slonel na vratu otec stari in jo žarko poljubljal. Osupnilo je umetnico nenavadno vedenje ljubega očeta in njega priča, Malvezzi plemeniti.

In točil je otec od veselja svitle solzé in strastno je klical: „Ti solnce mojej starosti! Ponos Bologni, ti slava Italiji, ti

čas tvojemu staremu otcu! Preveč sreče, preveč“!

Pljulo je serce lepej devi, nezavestne burne misli so jej kipele v vroče čelo, kri jej je vrela ognjeno v lice — ali okó jej je iskrilo v temnega Malvezzija.

Sirani pa je sklepal roci: „Sam naj ti naznanim srečo, tvojo in mojo preveliko srečo! Ti veselje moje! Srečo! Signore Malvezzi, patrizio Malvezzi, ki ga ceni in spoštuje vsa Bologna, ta imoviti Malvezzi prosi tvoje roke — in ti podáj mu jo s tisočerim veseljem“!

In molčal je, tudi Malvezzi je molčal.

V svesti si je bil zmage in govoriti ni imel več kaj.

Elisabeti pa je utihnilo serce, v vréle misli, v vrélo kri jej je padlo merzlega ledú — in mirno so jej tekale besede iz sërca in duhá:

„Padre, mio padre! Niste-li sami terdili, prav terdili, da le misel, umetnost reši zemljáka bornega težkih okovov telesnih, da le ona ga povzdigne iz rev zemeljskih v nebeske harmonije? In tudi moje, po neskončnim hrepeneče

sérce si odpočije in se umiri le v svetem naročji proste umetnosti. Moj veliki učitelj in vzornik ni razen nje ljubil ničesa na tej zemlji — okusil je bil sicer, okusil le in za rana, kakó je terpka in mamljiva ženska ljubezen. In takó, padre, naj sem tudi jaz prosta hči nebeske umetnosti: druge sreče, družih vencev ve iščem. Vi pa, signore Malvezzi, oprostite! Vam je na izbiro krasotic imovitih in umnih — preprostej, bornej slikarici ne pristoji tako veličastvo*!

Starega otca je ta odgovor iznenadil bridko-sladko; patricija pa je oblila zelena blodoba čez in čez in sikal je nerazumne besede. Smertna tišina. Sedaj se odpró vrata in pred devo stoji černolas mladenič s kito pomladnih cvetic, in sérce mu je govorilo, prav glasno in milo je govoril:

„Signorina, signorina Elisabeta! Glejte, pomlád vam pošilja svoje duhtéče pozdrave, vabi vas v svoje cvetoče, sladko naročje! Solnce želi zreti v vaše angeljsko okó — zefir želi poigrávati si z vašimi zlatimi kodri, — mlade rožice hrepené poljubljati rob vašega krila, — tički vam prepevajo slavo iz svojih sérceč: vse, vse koperni objemati vas v blaženej sreči! Pustite delo in idimo radovat se v krasoti narave! Tù je življenje, tù je ljubezen, tù je sreča! Srečni slavec v gostem zelénji drobí svojej izvoljenej poljube gorke ljubezni — valček za valčkom pribistréva iz žuboreče vodice k pobrežnej rožici, da se v njenem rahlem cvetu raztopí v cvetočej ljubezni, — vse stvari si podajajo roké in skle-pajo se v čistej in mladej ljubezni vsa sérca čuteča, čuteča! Tù bodele tudi vi čutili, kaj je ljubezen, tù bodele tudi vi umeli, kar vam vsak dan zastónj govoré moji pogledi*!

Mladenich pa ni bil zapazil v svojej plam-tečej iskrenosti, da ni sam z ljubo svojo.

Milo se je Elisabeta nasmehnila, vzela cvetje, duhala njega vonj in ginena pri-stavila:

„Marko, veselite se z veselimi! Meni tega ne dopušča „san Antonio“, — in pokazala je na nedoveršeno sliko v kotu, — „in glejte, tam me čaka tudi naga-jivi Amor*! — In skoro, da se je na-gajivo nasmehnila.

„Kakó morete slikati vi Amorja? vi*“! vskliknil je mladenich tožno in planil urno skozi vrata.

Na pragu pa ga je dotekel Malvezzi, jeze besen in podal mu roko.

„Tudi vi ljubite óno brezserčno*? prišel je in divji serd mu je zaplapolál iz černih očí. „Kakó morete biti takó budalasti? Idite z menoj, jaz vam po-morem ter vas ozdravim! — Ha*! za-krohotal se je, „ha! Glejte tam v prahu vaše cvetje, pod njenim oknom! Ha! In kolikokrat ste se pripognili zanje*! — In zoget se je zakrohotal strašno, ali potem so se mu vile iz ostudnega sérca čez ustni strupene kače: „Čujte, osve-tiva se, maščujva se, obá — veste — skupno! Hóhó! — patrizio Malvezzi se ne dá odpoditi kakor raztergan po-tepúh*!

In grozno je pestil suhotne roke in še bi bil kričal, a tovariš mu je bil iz-ginil. Potem se je izgubil mej hišami.

Marko Seffi pa ni čul zadnjega ro-tenja; tedaj se je plazil ob hišnem zidu in pobral s potertim srcem svoje cvetje.

„Saj ga je imela ona v roci“, šepetal je ter odšel sè svojo rano.

II.

Kak mu je veselje tuje,
Kak od sreče nič ne vé!
Prežliten.

Tih in veličasten poleten večer je bil v starej Bologni. Življenje se je bilo umaknilo iz ulic v stanišča in tudi tū za kratko se upokojilo. Iz palače bogatega Tassonija pa se je še vedno tja v občni mir razgrinjalo hrupno veselje in glasno življenje. Signore Simone Tassoni, iskren pokrovitelj vedi in poeziji, bil je zbral ón večer okrog sebe vse perve in duhovite glave na gostijo. Klasičen duh, nesmerten duh, ki dela čuda in ustvarja pravo življenje, vel je tū po tej krasnej dvorani mej vonjem in dihom vseh teh rahlih cvetic in teh čudovitih germičkov, ki se blesté v bliščobnih dragocenostih. Zlato grozdje iz dalnje Grecije in plemenita kapljica ognjenega ciprovca v beneškem kristalu — vse to je razvnelo serca gostov v živahno razgovarjanje, splošno veselje. V resnici — prijazno ter vabilno je bilo tū notri!

Redka a lepa prikazen v tej idealnej družbi je bila jedina ženska: Elisabeta Sirani. In kakor bela, nedolžna golobica je sedela tū v sredi temnih, moških glav ter skoro plaho pogledovala izpod belega venca, ki sta ga jej bila pritislila sosed, poeta Bianchini in musico Cazzati. In vendar je bila dika, kraljica zabavi prijetnej — iu vendar je bila kraljica vsemu dnevu!

V jutro so bili razkrili njen najnovejši umotvor „S. Antonio di Padova“, katerega je bil omislil signore Tassoni svojej družinskej kapelici. In vsa Bologna je pela slavo mladej umetnici!

In tudi vse to gorko navdušenje mikavne družbe Tassonijeve je veljalo njej. Sê svojim velikim duhom, sê svojo lju-

beznjivostjo je očarovala pesnike in govornike, da so jim nocoj glaje in čistejše ko kedaj kipele doneče pesni in napitnice v slavo vzorne Elisabete.

„Evviva! evviva!“ zagermevalo je vsakokrat, ko se je izreklo ime srečne umetnice. Ravno sedaj opéva jo poet Picinardi v umetnem sonetu, — ravno sedaj se je dvignil kritik umetnij in oslavil jo s pomenljivim imenom „čudo umetnosti, ki je ostalo njej in njenemu spominu. — In odobravanja ni konca!

Vsem tem čestitkam in poklonom je odzdravila Elisabeta samo jedenkrat. Kakor lehna Tetida iz morja proti nebu dvignila se je sê zlato kupo v roci in stopila tja k svojemu otcu. Ta pa je lil solze radosti na strani gostilnika.

„Živela svoboda umetnij!“ — vskliknila je vesela — „kaj ni lepa, padre?“ — in starček je trenil sê solznimi očmi.

Tedaj pa je potegnil zunaj oster piš okrog voglov in črn oblák je zakril luno.

To je bil krasen večer pri samih duhovih in samih sercih! Celó stari Paolo, ki je imel nekedaj tudi svoje dni, a mu je osoda pevcev raztergala duhá, da je sedaj razdeján čakal konca še svojemu velemu telesu, — celó njemu se je razvedrilo čelo to uro.

Ko pa solnce obseva cvetno livado in je vse živo od veselja po zelenji in cvetji, tedaj se priplazi pisani gad sê svojim strupom in — —

Jasno podobo nenavadnega kroga v Tassonijevej dvorani sta kalila dva obraza, temna obraza.

Ta Malvezzijev obraz je bil mračen, strašno mračen: pravi odsvit njegovega sêrca, po katerem so se pojale černe pošasti zavisti in maščevalnosti. Serpo in strupeno je gledal pred se, če se ni

hlastno zalival. In videti ga je bilo treba, kakó divje grozán mu je bil pogled, kakó so se mu navlekala usta v zaničljiv posméh, ko se je napivalo, napivalo Elisabeti!

Poleg njega je sedel Marco Sessi tožnobléd. V sredi vsega tega blišča, tega veselja — in vendar se je čutil takó zapuščenega, takó bolnega. Sërce mu je bilo takó polno sladkih željá in hrepenenj, takó polno — a vendar takó bridko prazno. Saj takó krasna se mu ni zdela še nikedar neskončno ljubljena — tem večí prepad mej njegovim sêrcem in njo, nedosežno. Pa saj bi to brezno napolnil, napolnil do verha sê svojo ljubeznijo, ali —! In takó se je čutil neskončno potertega in izjokal bi se, razjokal si glasno to polno sêrce. In ko mu je sovražne besede šepetal na uho Malvezzi, grizel si je blede ustne, kakor bi tel s telesno boljjo zatreti bol duševno.

„Mi vsi“, končaval je ravnokar slikar Matteo Borboni svojo zdravico — „mi vsi se zovemo s ponosom učenca in naslednika neumerljivega našega mojstra Renija: jeden si je to, drugi drugo posamnost mojstrovo prisvojil; v vsem njegovem bistvu, v vsej njegovej vrednosti pa ga je dosegla signorina Elisabeta, óna je duh njegovega duha, óna je naša zapovedovalka in vzornica! In mi se jej klanjamo vsi, vsi!“

In zopet so zazvenéle kristalne kupe. Malvezzijeva pa je molčala.

„Stoj!“ — zaderl se je pijano — „posluš! Prazne besede je govoril. Gotovo ni umetniška zavist, da oporekam! Ali prazne besede je govoril! Ste li uže tekmovali z mojstrom! Kaj more ona posneti sliko Renijevo, da ga ni razločka? Poskusite, morebiti — ali puhlo je tako

hvalisanje! Poskusite, morebiti se jednemu mej vami tudi posreči!“

In padel je umazan kamen v čisto, mirno studenčnico — in skalil jo je, da sô ostudne reči vzplavale na verh!

Marco si je zakril obráz. Bila je soparna tihota, prav tako, kakor pred hudo uro.

In sedaj so se čuli posamni glasovi — kedó bi se čutil?

„Bravo! Ta je prava! Skušinja veljá!“

Risu plamtí okó, ko vidi pred nogami si nedolžen plen — in Malveziju tudi!

„Skusimo!“ — donelo je zopet in zavistnike je spreletavala lokava radost — „borimo se vsi!“

Sedaj pa je vstal stari Andrea Sirani in tresoče pa krepkovoljno poudarjal:

„Dobro! Naj veljá predlog Malvezzijev, ki čerti mojo Elisabeto, ker ljubi bolj svobodno umetnijo mimo Malvezzijevih rumenjakov! Prav — skusite, tekmuje z njo in tú prisezam na svojo očetovsko moč, da dam obvladalcu njeno roko. Vsi veste, kakó ona ljubi svobodo, a prepričan sem živo, da svesta si svojih zmožnosti in svojega ponosa dovoliti mi će v mojo obljubo!“

V tem trenutku je izginila vsa kri iz Elisabetinega lica, sêrce jej je trepetalo in kipelo v svetih molitvah proti nebu. Roka pa se jej je doteknila zlatega križca na persih. — In hipoma se je čudovito blago in lahno prerodila jej duša: In kaj ne? Saj doteknila se je darila umirajočega mojstra, tega čarodejnega talismana. Svesta si je bila sedaj, da jo je z nova navdal njegov duh, da jej pomore tudi sedaj. In pogumno se je dvignila in zvoneče je govorila:

„Naj veljá! „Beatrice Cenci“, najlepši in najteži umotvor našega mojstra naj meri mojo in vašo izurjenost. Onemu,

ki me prekosí, naj sem pokorna služabnica“!

Malvezzi pa je stezal svoj vrat na vse strani, da mu je odskakovala simo tamo aristokratska paruka na glavi. In potem je zopet govoril hripavo izza kupljenih zob:

„Dobro! Torej kedó mej vami, verli umetniki, si upa. Kedó?“

Nobenega odgovora — ; vsi óni, ki so preje hrumeli, molčali so boječe, le jeden je s tresočim glasom vskliknil: „Jaz hočem“!

In to je bil Marco Sessi; njegov glas je bil mertvaški.

„Jaz si upam“! — ponovil je še jedenkrat, a potem odhitel iz osodne dvorane.

(Dalje prih.)

Baba na Poljanah.

Samotni mirni dolini med visokimi gorami stoji na-obrežji bistrega potoka, kjer postervi švigájo in v germovji póje kos spomladi, mala lesena hišica. Malo prebivalcev stanuje v nji, stara Meta in mali Jakec sta zdaj le samá, ker sivi stric Juri korenine koplje in rože nabira po gorah, od koder ga po več dni ni domóv. Več družine ni.

Luna je že prisijala izza gorá, Jakec je sam mólil, ko je slišal zvoniti „Ave Maria“ v cerkvi sv. Štefana, pa tete le še ni domóv. Štiri kozé v hlevu so bile že legle, ko je prinesla Meta butaro korenin z gorá.

„Zakaj vas danes tako dolgo ni bilo, teta“? vpraša mali deček, „strah me

„To je moja osveta“, — pravil je na uhó Malvezzi sosedu — „takó ali takó! Naj se mi smeje v obráz vsa Bologna — maščevati se čem! Nobena ženska se ne bo ponašala, da je osramotila Malvezziya — čuješ? Malvezziya“!

„Luigi Picinardi“! — dejala je Elisabeta užaljenim glasom svojemu prijatelju domov gredé — „vi ste govorili o belih cveticah, ki sem jih vtaknila bila v lase — in da niso živim dika. Kedó vé, kaj pomenijo? Če moram svojo prostost prodati Kedó vé, kako kmalu mi bode zložili nagrobnico . . .“

Ono noč pa so zvezde takó prijazno in veselo migljale na sinjem nebu, ko da bi ne videle, da je neko bitje zaspalo s terpkó solzo v očesu — ko da bi ne vedele, da serce bije kerčevit boj ravno sedaj, vroč boj z nepremagljivimi močmi!

Je že hotelo biti, ko sem yas sam čakati moral tú v samoti. Že se je oglašala mertvaška tica tam gori nad poljem na stari lesniki in bal sem se je. Zdaj je zopet tiho“.

„Izbežala je, ko je mene začutila. Šla sem ravno tam pod drevesom, ko se je zadnjikrat oglasila in zletela gori v gozd, kjer stojé stare votle bukve. Ni se ti treba bati ponočne tice, nikomur se ni žalega storila. Samo slabega človeka se nam je bati in pa slabega dejanja. — Kje si pasel danes? Ali si pomolzel živino““?

„Že so legle kozé, teta, celo na Suhem Robu sem bil z njimi, kjer je dosti zelišča med skalovjem in kjer ni več

lesa. Site sem prignal kože; v hrambi mleko stoji namolzeno. Za večerjo ga bo dosti in jutri za kosilo. Trave sem tudi natergal po skalovji, da sem jo komaj nesel; gori je pod streho, kamor jo vi devljete, kadar je prinesete*.

„Dobro torej, bil si priden danes, Jakec! Ali je bilo kruha dosti, kar si ga imel sè sabo, nisi lakote terpel po dnevi**?

„Nisem ga pojedel vsega, ker vročina je bila huda, in gerlo se mi je sušilo ker ves dan nisem videl vode*.

„Tudi meni se ni godilo drugače*“.

„Zakaj moramo tako terpeti, teta*?

„Kar svet stoji, je človek terpel in se mučil, nikdar ljudje ne pomnijo drugače. Ti si še mlad, trinajst si komaj spolnil let, a meni so lasje že davno osiveli. Ko je tvojega očeta v rudniku zasulo, štel se mi jih je ravno šestdeset, in devet let je, kar si brez matere, ki je za vročino umerla, tri leta po smerti očetovi. Moja ranjka mati, Bog ji daj dobro! učila me je delati, ko je več ko šestdesetero jesen doživela. Še je prinesla hoste iz gozda in na palico se še ni opirala, tudi pozneje ne. Malo ljudi v fari je njeno starost doživelo, štiri in devetdeset je bila stara, ko smo jo pokopali. Terpela je, kakor jaz terpim, več je na glavi znosila, kakor konj pri kmetu zvozi, a nikdar ni zdravnik potrebovala. Še ko so ji leta potekla, zaspala je kakor truden človek. Delati se uči, da boš zdrav ostal in čverst, jed ti bo dišala in zdrava voda, starost boš doživel, kakor Meta, teta tvoja*“.

„Pa teta, zakaj se vozijo nekateri v lepih kočijah, zakaj ne nosijo tudi oni na glavi, kakor mi, derva za zimo in klajo za živino? Tudi oni so ljudje in

vi pravite, da mora vsak človek terpeti in se z delom mučiti*.

„Tega ti še ne umeš, deček mali, več težav imajo ti ljudje, kakor mi siromaki. Premožni so, imajo iskre konje, strežajev dosti, jedil, ki jih mi ne poznamo, a mnogo več še hočejo imeti, kakor jim je Bog dal. Mi smo z malim zadovoljni, onim pa bogatija ne zadočuje, poželenje jih muči, skerbi, da bi posestva ne izgubili, ne dajo jim pokoja. Mehkužnega življenja vajeni so boleznim bolj podverženi, v mehkih posteljah ne spé sladko kakor mi na slami, življenje njih je dostikrat krajše kakor naše in teže se ločijo kakor mi iz te solzne doline*“.

„To sem vas tudi že večkrat mislil prašati, teta, ali je mar res, da Baba tam gori nad Kočno na Poljanah, koder se gre iz Javornika v Bled, je nekdanja živa bila in bogata, pa gosposka, zdaj je pa kamenita. Zakaj je okamenela*?

„Kedó ti je to pravil, da je ženska ta kedaj živela*“?

„I, na paši od pastirjev sem slišal, da je bila res živa, a da je zdaj zakleta in rešenja čaka, pa da je bogastva mnogo premogla in se ji je nekdanje dobro godilo, bolje ko drugim ljudem*.

„Moja stara mati mi je pripovedovala, ko sem še mlado dekle bila, v tvojih letih, mnogo o zakladih, o rojenicah; o Babi tej tudi mi je pravila, ko sem jo prosila, naj mi pové, zakaj žena vedno gori na skali stoji.

Bilo je nekdanje tó drugače, vse drugače, kakor je zdaj. Kakor sem slišala od stare matere, tako in nič drugače ti povem, da boš pomnil in drugim pravil, ko boš siv kakor jaz. Otroci te bodo radi poslušali, izpraševali in pomnili bodo tebe in tvoje povesti, ter jih mlajšim

pripovedovali, ko jih bo tudi že starost tlačila in jim bo mnogo tovarišev v zemlji spalo, kakor meni zdaj.

Tù kjer zdaj ni več gozda, kjer trava raste in germovje, kjer so senožeti in bela cesta čez nje derži na Poljanah, bil je nekdanj črn les, kakor ga danes ne vidimo več tako gostega in visocega. Daleč je segal gozd čez vso Mužákljo celo doli do Sáve. Tudi zdaj je gošča tukaj na Mužáklji in proti Savi doli, nad Poljanami je bukov les, pa redek in ne debel. Drugače je bilo v onih davnih časih. Črni gozd je kril plan in hrib, goro in dolino, divja zver se je skrivala po njem; medved, volk, ris in divja mačka so napadali berzonogega jelena in plaho serno. Sova se je oglašala po noči v skali nad vejnatimi drevesi; pač da tudi dandanes še vpije, toda plešec zdaj le redko pride z gorá sem doli, kjer je nekdanj dosti mladih sern pobral iz gnjezd. Divje je bilo vse tod. Kmet je oral tam doli na polji, mirno delal in užival pridelke svoje, bil je zadovoljen in hvalil je Boga za prijete dar. Sam je bil gospodar svoje zemlje. Zidal je pohištva, napravil si dom in postavil cerkev konci sela; lipo si je vsadil sredi vasi, kjer se je zborovalo ob nedeljah po poludne, kjer so v mraku sinovi vaških očetov domačo pesem zapevali za lahko noč sosedom. Zadovoljno in veselo se je živelo.

A časi so se ljudem izpremenili. Prišli so mogočni tuji gospodovalci v deželo, gradove si zidali na sterminah. Kmet jim je moral nositi kamen in zidovje staviti, vprežen je bil kakor živina, berič je stal za njim in ga neusmiljeno priganjal, čeravno je siromaku s čela znoj tekkel, počitka mu ni bilo. Gospoda ni imela serca za kmeta, ni ga spoštovala

kakor človek človeka, govoriti z njim ni imela navade, jezika našega še razumela ni ali ga ni hotela umeti.

Tedaj v tistih časih je neki živela tam pod Belsico v starem gradu, kjer so dandanes še komaj ostanki zidovja, tuja rodovina, pa mogočna. Daleč okrog je gospodovala, kmet ji je bil suženj, kakor daleč je segala njena roka. Zidati, pota delati, kamenje lomiti, črni gozd trebiti, zemljo orati ji je moral kmet, in zato je moral dostikrat v temni ječi, ki je sam zanjo pesek presejal in apno žgal, sedeti ter črnega kruha in vode stradati*.*.

„O teta, to so bili hudi časi, dobro da nas tačas ni bilo na svetu“.

„Le poslušaj, skoraj ti povem vse, kar mi je še v spominu ostalo.“

Kakor kamen bilo je serce teh velikasev tù doli pod Belsico. Gospa in gospod sta bila oba neusmiljena, njijina hči, ki sta edino imela, ni bila drugačna. Veselilo jo je videti kmeta terpeti, celo velike hude pesi so imeli v gradu na dvorišči, kateri so včasi ubozega kmeta stergali, da mu je meso mahalo sé života in kri lila po njem; dostikrat je moral od bolečin poginiti v zaporu, ako je bil skrivno zatožen, da noče delati tlake*.*.

„Teta, to je moralo grozno biti*!“

„Grozno, res grozno, toda kazen ni odšla. Edina hči, ki je imela vse premoženje, vse posestvo po svojih okrutnih starših podedovati, po katerih je nečloveško serce dobila, morala je še za časov svojih roditeljev kaznovana biti in z njo neusmiljeni starši njeni.“

Bili so na lovu nekega dne v jeseni, pravila mi je stara mati, na sv. Mihela dan, in kmetje so morali zver priganjati s pesi, ki jim jih je gospoda z grada

dala. Postavljeni so bili lovci po gozdu in zavarovani dobro, da se jim ni bilo bati divje zveri. Kmetiči pa so gonili. Tudi bogatinova hči je bila na lovu, tam gori je stala, kakor stoji še danes.

Na skali stojé je videla, kako je divja zver blizo nje že ranjenega starega moža gonjača zgrabila in okrog pobila. Lahko bi ga bila rešila smerti, ali boj, v katerem je starec moral nesrečno smert storiti, se ji je tako dopadel, da ni hotela pomagati in tudi sluga, ki je poleg mlade ženske stal z orožjem, ni smel iti na pomoč. Hipoma pa je stala žena okamenela tam gori na skali, kakor je imela serce za človeštvo okamenelo. Starca sta od samega strahu popustila kraj in grad ter odpotovala daleč, daleč, da nikodó ne vé kam.

V gradu pa ni hotel nobeden stanovati za njimi, zato je razpadlo zidovje, da se več ne vidi, kje je stalo nekedaj.

Rešenja čaka Baba, a Bog vedi, kedaj bode rešena^{cc}.

„Kedó jo bode neki rešil“?

„Tako mi je stara mati dejala, da bodo devetkrat še vse smereke posekane na Mužáklji in devetkrat druge zrasle, velike kakor so bile nekedaj, ko je bil še črni les. Največja med poslednjimi smerekami bo imela devet verhov in od srednjega se bode seme samo zasejalo, pa bode zraslo smerekovo drevo nad Savo. Iz tega drevesa se bodo urezale deske za zibelko najmlajšega izmed deveterih sinov ene matere, ki ne bodo imeli sestre. Najmlajši teh sinov bode rešil enkrat okamenjeno Babo^{cc}.

Mat. Samostal.

Misli g. Jeremije Tožnika v Dolgi vasi.

III.

Tretji jour fixe zbral je že svoje ude.

Ne moremo si kaj, da ne bi izrekli javne pohvale točnosti in natančnosti male družbice. V zgled in posnemanje je lahko marsikateri čitalnici, marsikakemu glasovitemu društvu. Kader drugod bije ura zboru ali veselici, slišijo se besede: „Še nikoli nas ni bilo tako malo“, v Dolgi vasi pa, slava možém! ali ne sedé že vsi okrog mize, pri resnem delu in čakajo določenega časa? Župan z očali na nosu trudi se z branjem „Slovenskega Naroda“. Vročé mu prihaja pri tem nepremišljenem početji; čerke ima list majhene in kar tiščé se druga druge; stemnilo se je že tudi, in po pravici se bralec začudi sem ter tja, da mu ne gre

od rok po volji. V list gledajo še trije drugi: Kimovec z desne, Jeremija z leve strani, zadaj pa Jesihar: zdaj pomore ta, zdaj ta bralcu iz zadrege in mu pomakne kako besedo iz lista. Samo župnik vé, da je to gerda navada, gledati drugim v berilo, samo on vede se spodobno; vendar pa ne moremo hvalliti, zakaj ne podučí drugih in jih ne pokara. Žalibog, koliko se pripušča slabih navad iz samega miroljubja! — Robotemu Jeremiji slednjič celo poide poterpežljivost, županu izterga mučeni list iz rok rekoč:

„Naj jaz berem“!

Dobrodušni župan reče samo:

Vážen posel.

„Saj res! Mene že zapuščajo oči in te očali na daleč nesó lepo, čerk mi pa ne stavijo prav narazen“.

Jeremija bere kakor bi društvo bilo gluho, besede deró in se pobijajo kakor suha toča, ki se vsipa na kraška tla.

Pripoveduje pa časnik čudne reči. Ko bi bili dopisi iz Amerike o Indijanih ali iz Afrike o zuluvskih šegah, kričal bi Jeremija, da kaj tacega dopusté evropske vlade; besedoval bi, kako jasno se kaže na teh divjih četah razloček med olikanim in neolikanim človekom; „slovstva nimajo“! bi dejal. „Žalibog“! zdihnil bi župnik, „da tako primankuje misijonarjev; en sam Abuna Soliman rešil bi te nesrečne divjake pred ko vse vlade in vsa slovstva“! Kimovec bi menil, da bi bili mi brez šol dobro organiziranih ravno taki; in farizejski župan bi celo hvalil Boga nemara, da je pri nas še takó, ne pa takó. Todá dopis je pisan iz Čudnega mesta, pa iz Norega terga in možém zdi se vse naravno. Malo pogodernjajo, da so različni ljudje na tem božjem svetu in idejo dalje.

O ti pristranski, ti nedosledni Jeremija! To je torej tvoja hvalisana pravičnost. „Mene že ne moti ne oseba ne kraj“, ustiš se; jaz gledam z nepristranskim očesom ta svet. Objektivna sodba je sad izobraženja in izkušnje; meni je dozorel ta sad“! Kak nepravičen napuh! — In župnik in župan, ne porečeta ničesar? In Jesihar, ne boš klel? „Saj se človek varuje kletvine“, praviš; „pa časi že ni drugače“! — Dosti je očitanja; v opravičenje našega društva moramo opomniti, da bi se verli možjé zelo zavzeli, če bi se kaj družega slišalo iz Čudnega mesta; takó se kako nedeljo ne more prečuditi Motniško pre-

bivalstvo, če preide božji dan brez pretepa.

Hladnokervno položi Jeremija list na mizo: „Tako se godi po svetu, gospóda. Iz te moke ne bo dobrega kruha. Naših protivnikov nepoštenost presega vse meje in dela nam mnogo hudega, to je res; todá bojim se, da nam škoduje še več lastna neskerbnost in stara, zaraščena lenoba. Premalo budimo na delo umnih glav in pridnih rok; premalo se menimo pa tudi zató, kar smo pridobili, kar je naše. Lastnega premoženja ne poznamo in ga ne varujemo. Koliko zakladov je še skritih, da družega ne omenim, v naših nepoznanih narodnih pesmah. Po vseh krajih se še potikajo te dišeče rozice in čakajo vertnarjeve roke, da jih presadi v gosposki vert. Najvišjega pomena je v slovstvu narodna pesem; ona je pravo zerkalo ljudskega mišljenja, v njej je skrit idejal priproste duše; iz ljudskega serca pognala je kali, in le iz nje sme zajemati umetna pesem, če si hoče obvarovati domovinsko pravico, če hoče ostati v zvezi z narodom, če hoče živeti. Preimeniten je ta studenec za umetnika, zlasti za pesnika; pa tudi skladatelj mora tukaj iskati podloge svojim umotvorom; ravno tako slikar in podobar. Bridko pa je človeku videti, kako se pušča v nemar ta kapital, ki bi nam prinasal obilih obresti“.

„Le nekaj je opomniti“, povzame župnik. „Narodnih pesmi, če so res narodne, Bog ne zadeni zanemarjati; todá, g. Jeremija, k tem ne smemo prištevati navadnih ponočnic, ki nas plašé iz spanja in so se žalibog tako vgnjezdile v ljudstvu, da bi bilo skoraj bolje, popustiti vse to narodno petje in vpeljati umetno kolikor mogoče“.

„S tem izpodmaknete ljudstvu podoro, izpodrežete mu najplemenitiše korenine; narodov značaj se izgubi, pred sabo imate zmes, ki ni ne tič ne miš. Sploh kar se tiče predsodkov, skazujejo se nekateri stanovi na neizmerno škodo vsemu narodu“.

„Da bi le nihče ne imel več in bolj škodljivih predsodkov kot jaz ali kot mi“, opravičuje se župnik. „Toda zdi se mi, da me nočete razumeti. Tudi meni je na tém, da se ohranijo prave narodne pesmi, če jih je še kje kaj; ali te soderge, ki se prepeva po kerčmah navadno, če manj je imamo, bolje je. Te pesmi niso priklile narodu iz duše. Veter nosi pleve iz skednja na cesto, naši vojaki pa in drugi ljudje, ki hodijo po svetu, ti pa čveterostopice iz koroških

in štajerskih Nemcev ali pa iz Vlaskega. Ta goščava k nam zasajena kaže nam le, kako preradi sprejemajo naši ljudje tuje, zlasti slabe navade. Ne rečem, da bi se jih ne bilo narodilo mnogo te verste na domačih tleh, toda izrodki so, katerim je cep vzet iz onih nemških. Serce jih ni porodilo, ampak pamet, primerjajoča pamet, ki izkuša po svoje posneti tuje izdelke. Kedor nam jih je dal, radi mu jih damo nazaj, še naložili mu bomo in zadéli“.

„O tesnopersnost, tebi je imé župnik“, vsklikne Jeremija. „Dobro samo, da vemo, kaj vas moti v teh pesmah. Po vašem mnenji moralo bi iz sveta vse, kar se imenuje ljubezen; pregrešna so vsa čutila, ki dvigajo mlade persi. Pa kam pridemo po tej poti!“

(Dalje prih.)

Spomini s p o t a.

(Dalje.)

 martinskeveski kerčmi zabavili se bode me dalje nego smo s perva mislili. Možje pri drugi mizi dokončali so svoje pogovore ter nas zdaj od strani zvedavo pogledujejo. Videti jim je, da jih ima hudo izvedeti, kedó smo in kaj smo, odkod pridemo in kam gremo. Izproži se beseda, za njo druga, in ko je enkrat led probit, gré to naprej kar takó samo ob sebi. In ker ní prijetno razgovarjati se od mize do mize, preselimo se na prijazen poziv učiteljev — ni nas prevärila perva misel — za veliko mizo, kjer nas društvo vzame radovoljno med sé, takisto tudi še dva ali tri domače pervake, ki so se nam pozneje pridružili! Razgovarjamo se o njihovih in naših domačih zadevah, in onem, česar o tem pa tu ne navajamo, ker bi morali po-

navljati stvari, ki so nam većinoma uže znane.

Gospod učitelj méní, da bi grešil proti staremu običaju, ako ne bi svojemu „veselju“ dal duška v krepki napitnici „potnikom“, na kar se mi lepo „cifrasto“ zahvaljujemo ter zopet nazdravljamo njim, ki smo jih našli tukaj in ki so nas tako lepo bratovsko sprejeli v svoje „kolo“. S tem smo izbili zatvórnico silnemu govornískemu nalivu, ki zdaj pljuska po nas, da jedva dospevamo odgovarjati in odzdravljati. Oni pozdravljajo Slovence in napijajo njih rodoljubnemu delovanju želeč jim v vsem popolen vspeh; mi takisto zopet Hervatom želeč jim pred vsem žilavost in vztrajnost v borbi za njihovo državno pravo soper nasilne Arpadovce. Učitelj napija našemu na-

predku, mi naši vzajemnosti, oboji pa smo te misli, da smo drug na drugega navezani, da mi potrebujemo Hervate takisto, kakor oni nas, ter da nam je obema koristno, da kervavo potrebno, da se do dobra spoznamo. „Za to je vredno piti“! oglasi se učitelj in predlaga „suho vino iz polnega“, kar se sprejme per acclamationem in takoj izvrši. Nov verč se postavi na mizo.

„Treba, da se spoznamo! Kaj je tega res še treba? To bi bilo žalostno! Saj se že poznamo! Kaj drugega nam je treba. Sloge in bratovske zveze nam je treba, se vé da za zdaj le književne zveze, kakor so jo uže njega dni snovali naši stari, do katere pa še zdaj nismo dospeli. Odslej mora to biti drugače. Kako se ima to zgoditi, tega mi tukaj ne bomo razpravljali in rešavali, to prepustimo drugim učenim glavam, saj imamo, hvala Bogu, jugoslavensko akedemijo in vseučilišče. Torej kakor sem rekel: Živela naša književna sloga“! — Živela!! odzivlja se izza omizja, čaše zazvené, vino izgine. Papirnata zloga je sprejeta in poterjena. — Nov verč vina se zasveti na mizi.

Nov govornik se izlekne izza mize. „Čast in poštenje mojemu prespoštovanemu predgovorniku, tudi jaz se strinjam z njim v glavni misli. Ali gospoda moja! meni ta misel ne zadostuje, jaz tudi grem še en korak dalje in rečem: Kaj taka dva naroda naj bi se zadovoljevala samo s književno zvezo? Hvala vam za tako pernjavao (cunjavo) zvezo! Pa kaj govorim: dva naroda! en narod, en sam narod zgol Hervati! Mi pravi, vi planinski Hervatje. Ali res mislite, da bi nas mogla deliti Sótla ali Bregána, katero vsak pastir prebrede kjer hoče in kedar hoče. To je naravnost smešno in bilo bi sramotno za nas. Kar veže Sava, ne more deliti niti

Sótlica niti Bregánica. Pijem torej za politično zvezo našega skupnega naroda, pijem in dragemu bratu Slovincu na desni napijam.“

„Ne tako“! — vtakne se zopet drugi vmes — ne tako! To gre prepočasi. Ta zdravica se meni zdi jako pomenljiva in znamenita, in ako katera, vredna je gotovo ta, da vsi pijemo za njo h krati in sicer stoječ. A predno pijemo predlagam, da zapojemo „Pridi Goren'c z merzle planine“: pri besedah „bratec bod' moj“ terknemo, da se bodo iskre unemale, a izpevši zadnjo verstico „Pij ga z menoj“! iztresemo kupice do zadnje kaplje. Ta predlog sprejme se enodušno in se takoj tudi izvrši.

Do verhunca pa prikipi radost, ko mi, hoteč se oddolžiti Hervatom, zapojemo Mihanovičevo: „Lepa naša domovina“, in ko navdušeni izpojemo še drugo in tretjo kitico te od nekoliko let sem jako priljubljene pesmi, predlaga učitelj vseobče pobratimstvo v podkrepo novopečene zveze. Kakor predloženo, tako izvršeno. Pobratimo in izljubimo se vse križema.

Neizrečeno pametno je storil naš voznik, da je zdajci stopil pred nas ter nam zastavil resnobno vprašanje, ali hočemo ostati tu ali gremo v Sisek? Dobri duh v nas je zmagal navzlic silnemu vabilu naših novih bratov. Odločimo se za Sisek, in sicer tem laže, ker se je v tem hipu na vratih prikazal kerčmar s polnim verčem v vsaki roki. Da ostanemo še, gotovo bi evropskemu zemljovidu dali povsem nov obraz, toliko vsaj je gotovo, ko bi naši državniki hteli poslušati nas v martinoveški kerčmi pri smerdeči petrolejevi lampici zbrane „politikuse“, jutri se ne bi znalo, kod je tekla meja med Slovenijo in Hervaško.

„Izpivši še eno čašo na „razstanku“ rečemo si zadnji „z Bogom“, morebiti zad-

nji za vse veke. Slovan sploh rad poje, Hervat, znan veseljak, pa še posebno. Ni ga skoro društva, iz katerega ne bi odmevala vesela pesem, slovanska pesem. Kakor smo izobraženo hervaško društvo, zlasti po mestih, morali grajati zaradi silnega nemčevanja, takisto nam ga je pohvaliti, kar se njegovega petja tiče. Po Hervaškem, bodi si v Primorji, v Posavji ali Podravji, v Zagorji ali v Prigorji povsod čuješ odzvanjati samo hervaško pesem in sem ter tja tudi kako slovensko, nemški ne najdeš sledu, še manj pa madjarski, ki je hervaškemu narodu tako tuja kakor turška, če je je kaj. Samo o sebi se razumeva, da ima narod, ki tako rad poje, svojih pesem v obilji. Dokaz temu je tudi Kuhačeva velikanska zbirka jugoslovanskih narodnih pesmi z napevi, ki baš zdaj prihajajo na dan. Pojó se pa v društvu narodne in umetne pesmi vse vprek. Med narodnimi so nekatere, ki imajo veliko poetično vrednost, mnoge pa tudi muzikalno. Med prvimi bi prisodil pervenstvo znani zagorski: Tiček leti, tiček leti, Tičica za njim leti, ki se nahaja tudi v Valjavčevih: Narodnih pripovedkah; priljubljene so tudi: Láhko tebi, dušo! vu postéljki spati, Al je téžko meni pod oblókom¹⁾ stati, potem: Sadila sem bazílek²⁾, Na 'nom bregu kraj morja, nadalje nekatere primorske, med njimi posebno: Verbniče³⁾ nad morem, visoka planino! Va tebi se kriju po izbor devojke in pa: Popuhnúl je tihi vetar, Tihi vetar od Levante i. t. d. Brez števila so pa zdravice in pesmice ljubezne, med katerimi je pred nekaj

¹⁾ Oblok — okno. ²⁾ Bosilek — *Ocimum Basilicum*. ³⁾ Verbnik je mestice na otoku Kerku.

časom bila posebno na glasu tako imenovana Petrinjska: Oj Anko⁴⁾, Ančice! Dušo i serce! Izmed umetnih pesmi pojó se, kakor je tudi naravno, največ domorodne, a teh je na izbor, bodi si stariših iz dobe ilirskega pokreta bodi si novih, da si na pr. težkih Zajčevih zborov navadna pivska društva ne izvajajo.

Povsem krivo je torej menenje, na katero sem še tu in tam med nami nalletel, da Hervatje ne morejo imeti mnogo svojih pesmi, ker tako radi pojó slovenske. Ne! pojó jih samo zato, ker sploh radi pojó in ker so jim lahki in melodijozni napevi ugajali. Kolikor sem mogel opazati, priljubile so se jim najbolj: Pridi Gore nec; Ko dan se zaznava: Luna sije, kladvo bije; Mila, mila lunica; Ljub'ca moja, kaj si strila: Po jezeru bliz Triglava in še nekatere Vilharjeve in na posled se vé da: Naprej zastava Slave! — menda edina domorodna, ki so jo vzeli od nas.

V veselem društvu poje se navadno za vsako napitnico kaka primerna pesmica; za zdravico domovini na pr. poje se zmerom: Lepa naša domovina, za zdravico Strossmayeru: Ljubimo te, naša diko! ženskemu spolu: Bog poživi naše krasne, Našeg bitja zvezde jasne i. t. d.

Vsako mesto in skoro vsak terg na Hervaškem ima svoje pevsko društvo, ki vsa gojó zgol narodno petje, a glavno mesto Zagreb ima jih celó pet, kar je pa očitno preveč. Najstariše in najbolje je „Kolo“, ki je v vseh zgodah stalo zmerom na strogo narodnih tléh.

⁴⁾ Vocativ od Anka, tako tudi: dušo in zgoraj: planino.

(Dalje prih.)

Pogovori.

XIX.

Duhovni proletarijat najhujši proletarijat! Ko se je človek toliko let ubijal; ko mu je v trudu, skerbah in zatajevanji minila „življenja lepša polovica“; ko si je slednjič pridobil znanosti in zmožnosti, katere človeška družba zahteva od svojih služabnikov; ko more z listom dokazati in izpričati, da je izpolnil vse svoje dolžnosti; ko meni, da zdaj ima neko pravico zahtevati od človeške družbe, kateri se je zapisal, da tudi ona izpolni svoje dolžnosti do njega, da ga vzame v svojo službo, bodi si za še tako skopo plačo, da bode le „pod streho“; ko je prišel do tega tako zaželenega, tako težko pričakovanega trenotja, slišati: „Zdaj te ne potrebujemo; čakaj, da se kako mesto izprazni; oglasi se pozneje!“ — to je bridko! In ko čez nekaj časa zopet poterka — enak odgovor! Sirota je mislil prej v svoji nedolžnosti, da ima človeška družba kake dolžnosti do njega, zdaj spozna, in ako sam ne spozna, pové se mu naravnost, da se je motil, da nima nobene pravice razen té: mirno kje za kakim germom poginiti od glada. Ali se mu krivica godi? Kedó ga je pa prosil, kedó mu svetoval, da naj se odloči za javno službo? Terd nauk, gotovo; ali človeška družba nima serca!

Tu sem govoril samo o njih, kateri so zveršili svoje studije in čakajo službe, ki je slednjič morebiti vendar dočakajo; a kaj pa oni, kateri so se ponesrečili, padli na potu, bodi da so si sami krivi ali ne, ali pa, kar je navadno, da je oboje skupaj? Take nesrečnike svet pre-rad nemilo sodi, mnogokrat krivično.

Težko je časi ločiti, kaj je tu lastna krivda, kaj nezaslužena nesreča. Iz teh se nabira temno kerdelo duhovnega beraštva. In to kerdelo se množi in rase od dné do dné, tako da človeka groza obhaja o tem pogledu. In ti siromaki so dvakrat nesrečni, oni so prav pravi siromaki, s katerimi se drugi meriti ne morejo. Kako bi ne bili? „Kedor visoko leta, globoko pade“, in to boli. Kar so se učili, učili so se samo, da zdaj tolikanj bridkeje in globokeje čutijo svojo nesrečo, svoje gorje, da milo zdihujejo s pesnikom:

O.... srečna draga vas domača.
Kjer hiša mojega stoji očeta;
Da h' uka žeja me iz tvoj'ga sveta
Speljala ne bila, goljfiiva kača!

A dobro še, dokler tako zdihujejo, dokler ne preklinjajo! Čudo ni, da se jim slednjič serce napolni z neko gorjupo grenkostjo, z bridkim sovraštvom do brezčutne človeške družbe. Takemu obupnemu človeku pa ni nič sveto!

Kedor ni živel v večjem mestu, mislil si bode pač, da je vse to prenapeto, da sem jaz prečernogleden, da vidim strahove o belem dnevi. Žal, da je gola resnica, kar pravim; koliko sem imel sam priliko videti takih nesrečnih ljudi, in vendar jih nisem iskal; koliko sem slišal govoriti, koliko sem bral o njih!

— Premožni ljudje torej samo naj pošiljajo svoje sinove v višje šole; tem samo bodi pot odprta do „kaj boljšega“? Kmetov sin naj bode kmet, kakor oče njegov, in rokodelčev rokodellec? Njim naj ne bode nikakor moči, doko-pati se do „belega kruha“? To je stra-

hovito boljarstvo; tako more govoriti samo pravi aristokrat ali pa samopridni „bourgeois“. Ali pri nas je še kaj drugega. Ko bi naš kmet ali rokodelc tudi hotel svojega sina obdržati doma, da naj se ubija, kakor njegov oče, kaj bi pomagalo? Dela ni pri nas dovolj za vse roke; mi imamo premalo zemlje in še ta je malo rodovitna, tako da ne more iz sebe rediti vseh svojih prebivalcev. Mnogim je torej po drugem potu kruha si iskati. Slovenec je bistra glava, on je dober za duhovnika, uradnika, učitelja, zdravnika; lahko torej celo „izvaža razumnštvo“. Kaj naj stori s svojimi najboljšimi sinovi, ako se jim zapira pot do višjega poduka in s tem do boljšega kruha? —

To je vse resnično, ne tajim, in na zadnje vprašanje, naravnost rečem, ne vem odgovora. Morebiti bi vedel kaj reči, svetovati to in ono, kar se mi zdi koristno; ali to tolikanj imenitno vprašanje potrebuje korenitega, vsestranskega premišljevanja in pretresovanja, za kakoršno jaz ne čutim potrebne sposobnosti v sebi; zato raji molčim. Poskusil sem

samo razkriti, opisati bolezen; pomočka, zdravila iskati prepuščam bolj veščim možem. Lepo, hvaležno nalogo imajo tu zlasti naši duhovniki in učitelji podučevati ljudi po deželi, razodevati jim resnico, opominjati jih in svariti, kako naj bodejo previdni, ko volijo stan svojim otrokom; kazati jim, da ni vse zlato, kar se sveti. Ali ni sosebnost učiteljem na gimnazijah sveta dolžnost, razložiti svojim učencem, ko si volijo stan, kaj jih čaka tu in tam? Ali ni to žalostno, da gredo mladi ljudje brez vsega poduka, brez premiselka v velika tuja mesta, na vseučilišča, ne vedoč, za katero stroko naj se tam vpišejo, kako bodo tam živeli že prve dni? Vse to se prepušča slepemu naključju in od tod vsi ti tako žalostni nasledki!

Pravo veselje bi mi bilo, ako bi ta skromna moja beseda ne bila zopet „glas vpijočega v puščavi“; ako bi pala tu ali tam na rodovitno zemljo ter izprožila premišljevanje in razpravo o preimennitnem vprašanji. Druzega nisem nameraval z njo.

S.

V a d n i c a.

G. A. V-b-v. „Ubi desint vires, tamen est laudanda voluntas“, pišete; gospod, to vam je slabo priporočilo; pri pesmah se ne gleda toliko na „voluntas“ kakor na „vires“. Poslali ste nam, in to že davno, precej obširno zbirko različnih pesmi. Ker ni prišla več časa na versto, podrezali ste nas s pismom, naj skoraj izrečemo v Vadnici sodbo o nji. To hočemo storiti. Dasi smo pregledali vse pesmi, kake posebne misli nismo našli v njih; vse navadno, vsakdanje blago; v prvi verstvi mlada ljubezen, tista petošolska ljubezen, brez globočine in krepkosti, o kateri smo že govorili. Pesem vam prerada zaide v trivijalnost, kakor krava v deteljo; na pr.

Dokaz gorké ljubezni
Poljub saj vendar je.
Zdravilo tej bolezní
Dolgo odteguje se.

Po tej sladkosti zdihujem
Zdaj celo leto že;
In prej jaz ne mirujem,
Da dá poljubit se.

Oblika je večinoma okorna, kakor bi ne smela biti dandanašnji več; na mesto rime vrine se rada sama „asonanca“, tako se stikata verza: „Tu v gozdu smertno ranjen“ in „Po krogli razmesarjen. Enako:

Naj zadnja bo ta pesem,
Ki misli v sebi ima
Prav žalostne, k'na jesen
Prišle mi z dna srcá.

Tú naj tudi opomnimo, da „synizese“, kakoršne vi tako pogosto rabite, niso v navadi pri nas; menda nám jih tudi potreba ni.

Poseben prijatelj ste apostrofu; največji čestitelj njegov menimo da ga ne bode zagovarjal na mestih kakor:

Bežite pesmi, b'žite,
Sovražim, čertim vas;
Ljubezni polne h'tite,
Prekličem, čertim vas.

To je barbarsko, kaj takega se dandanašnji pri nas več ne sme. Rima vas časi zapelje, da rečete kaj nepotrebnega ali pa celo čudnega.

Zapustil domovino
Je mlad vojak Slovensko,

Prelepo stran Dolenjsko,
Kjer rase sladko vino.

O sladkosti dolenjskega vina se ne bodemo prepirali z vami, ali gotovo je to, ga tu ni bilo omenjati treba.

K' od trupla bo ločila
Se duša moja mala,
Ne mati, ljub'ca zala
Ne bo solzá točila.

„Mala duša, ta pridevek je zares izviren; sploh z epiteti nimate posebne sreče.

Skratka: Vaše pesmi so po mislih in po obliki še nezrele. Upajmo, da vam čas kaj boljšega dozori. Izmed vseh še najboljša je prva, ki se začenja tako:

Ura mine,
Mine dan,
Teden zgine,
Zmir sem sam.

S.

Slovenski glasnik.

— „Slovenisches Sprach- und Uebungsbuch“. Nebst einer Chrestomathie und einem slovenisch-deutschen und deutsch-slovenischen Wörterverzeichnis. Für den ersten Unterricht bearbeitet von Dr. Jakob Sket, k. k. Gymnasiallehrer am Staatsobergymnasium zu Klagenfurt. Klagenfurt 1879. Druck und Verlag der St. Hermagoras-Buchdruckerei. To je naslov ravno izišlejš šolske knjige, o katerej piše „Slovenski Narod“ tako: Nje spisovatelj jo je sestavil vsled poziva, da naj popravi in prenaredi deveto izdanje A. Janežičevega istoimennega dela, katero je bilo razprodano letos do zadnjega oddisa. Knjiga, obsežajoča 300 strani, se za šolsko in domačo rabo posehno priporoča kakor po lepem papirji takó tudi po ličnem in razločnem tisku. Z veseljem opažamo, da je g. pisatelj pazno oziral se na raznolikost gradiva in se skerbno ogibal óne suhoparnosti, katera mnogim sicer učeno in temeljito pisanim slovniciam v toliko škoduje, ker v učencih ne vzbujajo sè svojim obsegom niti veselja do oblik. Jedino nekaj nas je (ko smo poveršno listali knjigo) dirnolo neprijetno — in sicer to, da se je g. pisatelj v njej pre-

malo oziral na — akcente, kateri so baš v našem jezici silno važni. Žal! našim novejšim in tudi nekaterim starejšim pisateljem so naglasi zadnja briga, zató jih ali niti ne stavljajo, ali, kadar jih upotrebljavajo, delajo z njimi kakor — neka koristna domača žival z mehom. Nij namreč vse jedno, ali pišemo „bóde“, (er wird), „lové“, (sie fangen), „srcé“, (das herz), namesto „bode“, (ker „bode“ rabi jedino v po-menu: er sticht), lové, srcé itd. Dandanes, ko so — hvalo Bogu! — konči po nekoliko uže urejena pravila o slovenskem naglasu in njega znamenjih, bilo bi vsekako želeli, de se naglašanje zlogov posebno točno označuje zvlasti v knjigah, namenjenih ljudem, kateri se tekar učé slovenščine. — Nadejamo se, da izpregovori tudi še kakšen slovensk slovnicař o tej dr. Sketovej knjigi, ter razglesi svojo strokovnjaško oceno v katerem naših listov.

Popravek. V zadnjem listu: na str. 300 v 12. verstí od spodaj namesto Kumestrice beri: Kume, strice; na str. 301 v 9. verstí od zgoraj namesto ovda beri: ovde.

„Zvon“ izhaja 1. in 15. dan meseca; naročnina 5 gold. za vse leto. 2:50 za pol leta; Napis: Redaction des „Zvon“, Wien, Währing, Herrngasse 110.